

TIEDÄ JA TOIMI

Tarkistuslista hyvinvointi- ja terveyserojen kaventamiseksi

Hallitusohjelman mukaan hyvinvointi- ja terveyserojen kaventaminen tulee ottaa huomioon kaikessa päätöksenteossa. Väestöryhmien välistä eriarvoisuutta tulee vähentää myös hankkeissa ja ohjelmissa. Suunnitellessasi tai arvioidessasi toimintaasi pohdi seuraavia seikkoja.

Miten huomioimme eriarvoisuuden vähentämisen tavoitteissa?

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toimet eivät automaattisesti kavenna sosiaalista eriarvoisuutta ja terveyseroja. Pahimmassa tapauksessa ne saattavat jopa lisätä eriarvoisuutta.

- Onko hyvinvointi- ja terveyserojen kaventaminen asetettu toiminnan varsinaiseksi tavoitteeksi?
- Toteutuuko kaventaminen työn sisältöjen kautta? (esimerkiksi kaikkein huono-osaisimpien aseman parantaminen)
- Onko toiminta ennaltaehkäisevää ja hyvinvointia edistävää työtä, jonka oletetaan vähentävän myös eriarvoisuutta? Mihin oletukset perustuvat?

Tunnistammeko eriarvoisuuden ilmentymiä?

Kehittämistyön ja erilaisten toimenpiteiden kohdentamisen tulisi perustua tietoon ja todennettuihin kehittämistarpeisiin.

- Tiedämmekö, mistä saamme väestöryhmittäistä tietoa alueemme asukkaiden hyvinvoinnista ja terveydestä?
- Miten eriarvoisuus alueellamme ilmenee? (esim. kunnan tietojärjestelmät, hyvinvointikertomus)
- Olemmeko kuulleet avainryhmiä (eri ammattilaisten hiljainen tieto, asiakaspalaute, kohderyhmien tarpeet)?
- Hyödynnämmekö tätä tietoa toimien suunnittelussa ja kohdentamisessa? Voimmeko kehittää prosessia tämän tiedon kokoamiseksi ja hyödyntämiseksi?

Tukeeko sidosryhmäyhteistyö toimintaa?

Terveyserot on yhteiskunnallinen ongelma, siksi sen ratkaisemiseen tarvitaan laaja-alaista yhteistyötä.

- Ovatko **päätäjät** ja eri hallinnonalat sitoutuneet yhteiseen kaventamistavoitteeseen ja sen toimeenpanoon?
- Ovatko eri hallinnonalat, moniammatilliset ryhmät, järjestöt tai muut sidosryhmät mukana toiminnassa?

Väestöryhmien väliset hyvinvointi- ja terveyserot kasvavat koko ajan.

FunSubstance.com (muokattu)

Varmista, ettei työsi lisää eriarvoisuutta.

Puutummeko syihin vai seurauksiin?

Eriarvon kaventaminen voi ääripäissään olla yhteiskuntapolitiikkaa tai eriarvoisuuden seurausten lieventämistä. Mihin toiminnan tasoon pyrimme vaikuttamaan?

- **Perimmäiset syyt:** taloudelliset, sosiaaliset, kulttuuriset ja historialliset eriarvoisuutta ylläpitävät tekijät
- **Välittävät tekijät:** aineelliset, psykososiaaliset ja käyttäytymiseen liittyvät tekijät - yhteisöjen kehittämissuunnitelmat, paikallisviranomaisten toiminta, asuminen, terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen kouluissa
- **Palvelut:** mm. saavutettavuus, oikea-aikaisuus, asiakaslähtöisyys
- **Seurausten lieventäminen:** vähennetään sairauden ja toimintakyvyn vaikutuksia sosioekonomiseen asemaan esim. toimeentulon tukeminen, avustukset

Kohdistammeko toimet ja valitsemme keinoja mielekkäästi?

Väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen ei aina tavoita kaikkia, jolloin kohdennetut toimet ovat tarpeen. Toisaalta pelkästään kaikkein huonoimmassa asemassa olevien hyvinvoinnin edistäminen eri riitä erojen kaventamiseksi. Eriarvoisuutta tulee vähentää läpi koko sosiaalisen asteikon.

- Arvioimmeko etukäteen päätösten ja toimien vaikutuksia eri väestö- tai asiakasryhmiin?
 - Ovatko positiiviset vaikutukset samat kaikille väestöryhmille?
 - Kohdistuuko joihinkin väestöryhmiin tahattomia negatiivisia vaikutuksia?
 - Onko toiminnan kohteena olevassa väestöryhmässä muita huonommassa asemassa olevia? (esim. toimeentulo, työolot, ”moniasiakkuus”, oppimisedellytykset, elintavat)
- Tavoittaako toiminta koko kohderyhmän?
- Kuinka saamme kohderyhmän osallistumaan?
- Tarvitaanko erilaisia keinoja eri alaryhmille?

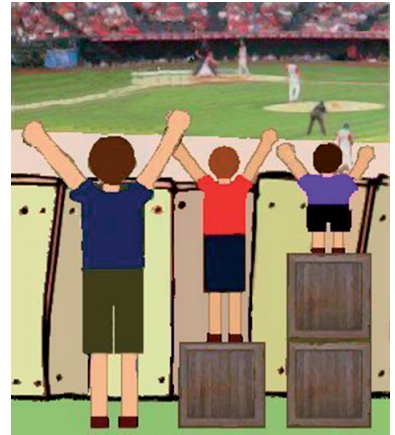
Miten tiedämme, että toimintamme kaventaa hyvinvointi- ja terveyseroja?

Seurattavien mittareiden on hyvä olla konkreettisia ja monipuolisia, mitaten niin toiminnan suuntaa kuin sen vaikutuksia.

- Seuraammeko eriarvoisuuden kehitystä ja toimintatapojen muutoksia?
- Arvioimmeko valittujen keinojen käyttökelpoisuutta?
- Soveltuvatko indikaattorit tulosten tai vaikutusten mittaamiseen vai prosessin kuvaukseen?

Väestöryhmien väliset hyvinvointi- ja terveyserot kasvavat koko ajan. Varmista, ettei työsi lisää näitä eroja.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen ei aina tavoita kaikkia.

FunSubstance.com (muokattu)

Tarvitaan myös kohdennettuja toimia.

Lisää tietoa

www.kaventaja.fi

www.thl.fi/hyvinvointikertomus

www.terveytemme.fi

www.thl.fi/iva

Yhteystiedot

tuulia.rotko@thl.fi

